

АНАЛІТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЇ СПРОЩЕНОГО ФІНАНСОВОГО ЗВІТУ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

***Тютюнник Ю.М., к.е.н., доцент, Тютюнник С.В.,
к.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія***

У статті «Аналітичні можливості інформації Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва» Тютюнника Ю.М. і Тютюнник С.В. розглядаються напрями використання інформації Спрощеного фінансового звіту малих підприємств в оцінюванні їх фінансового стану за допомогою системи фінансово-економічних коефіцієнтів.

In the article «Analytical possibilities of information of the Simplified financial statement of small business» of Tyutyunnyk Y.M. and Tyutyunnyk S.V. are examined directions of the use of information of the Simplified financial statement of small enterprises in the evaluation of them the financial state by means of the system of financial and economic coefficients.

Постановка проблеми. Важливим напрямом організації економічної роботи суб'єктів малого підприємництва є оцінювання їх фінансового стану за інформацією Балансу (форма №1-м) і Звіту про фінансові результати (форма №2-м). Головна мета аналізу фінансових звітів – оцінити результати та ефективність функціонування підприємства за звітний період і в динаміці, своєчасно виявляти та усувати недоліки у підприємницькій діяльності, знаходити резерви поліпшення фінансового стану.

Найбільш розповсюдженими методичними прийомами фінансового аналізу є горизонтальний і вертикальний аналіз інформації балансу, а також розрахунок відносних показників структури, динаміки та структурної динаміки. При цьому існують різні варіанти побудови системи абсолютних і відносних оціночних показників, що потребує їх уточнення з урахуванням масштабу бізнесу (великий, середній, малий) та інформаційного забезпечення розрахунку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у методологію та практику аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання зробили К.В. Ізмайлова, Г.І. Кіндрацька, В.В. Ковальов, М.Я., Л.А. Лахтіонова, О.В. Павловська, В.О. Подольська, П.Я. Попович, Г.В. Савицька, Ю.С. Цал-Цалко, М.Г. Чумаченко, Н.П. Шморгун та інші вчені-економісти. Разом із тим, сучасна нормативно-методична база з даної проблематики орієнтується, насамперед, на повну фінансову звітність у складі п'яти форм [1].

Активний розвиток малого підприємництва, а у зв'язку з цим і необхідність забезпечення стійкого фінансово-економічного стану підприємств малого бізнесу вимагають створення чітких, зрозумілих методик аналітичних оцінок, практична реалізація яких забезпечить оперативність у прийнятті управлінських рішень. Актуальність вирішення цих питань посилюється в умовах переходу з 2011 р. багатьох суб'єктів малого підприємництва на складання Спрощеного фінансового звіту з урахуванням критеріїв, визначених Податковим кодексом України.

Постановка завдання. Метою публікації є обґрунтування аналітичних можливостей використання інформації Спрощеного фінансового звіту суб'єктів малого підприємництва в оцінюванні їх фінансового стану за допомогою системи фінансово-економічних коефіцієнтів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2011 р. №25, який вступив у дію 01.04.2011 р., внесено зміни до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», відповідно до яких встановлено зміст і форму Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма №1-мс) і Звіту про фінансові результати (форма №2-мс) та порядок заповнення його статей [3]. Відтепер Спрощений фінансовий звіт складають суб'єкти малого підприємництва – юридичні особи, що відповідають критеріям, визначеним пунктом 154.6 статті 154 розділу III Податкового кодексу України, та мають право на застосування спрощеного бухгалтерського обліку доходів і витрат [2].

Динаміка основних показників розвитку малих підприємств Полтавської області (табл. 1) свідчить, що кризові явища, які спостерігалися в економіці упродовж 2009-2010 рр., не оминули і сферу малого підприємництва.

Таблиця 1

Основні показники розвитку малих підприємств Полтавської області¹

Показники	Роки						
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Кількість малих підприємств на 10 тис. наявного населення	37	49	57	61	60	63	46
Частка кількості найманих працівників малих підприємств у загальній кількості найманих працівників по області в цілому, %	14,6	18,8	21,9	21,9	22,2	22,9	23,0
у т. ч. в сільському господарстві ²	2,6	8,5	9,8	10,8	11,7	10,8	10,7
Частка продукції малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг) по області в цілому, %	9,3	5,7	19,5	16,1	17,3	17,2	12,3
у т. ч. в сільському господарстві	4,2	7,7	11,6	12,1	14,5	10,6	10,3
Частка малих підприємств у показниках фінансових результатів по області в цілому, %:							
прибутку від звичайної діяльності до оподаткування	9,6	5,6	11,7	8,6	9,4	12,5	8,1
збитку від звичайної діяльності до оподаткування	29,4	33,4	42,7	42,6	26,2	19,5	27,4
Частка підприємств, що одержали збиток, у загальній кількості малих підприємств, %	38,4	35,5	32,9	29,4	32,4	35,2	41,4

1. Розраховано за даними: [4, с. 220-225].

2. З урахуванням підприємств мисливства і лісового господарства.

Такі зрушення потребують розроблення методики комплексного оцінювання фінансового стану суб'єктів малого підприємництва за інформацією їх фінансових звітів. Наприклад, для характеристики майнового стану таких підприємств можливим є застосування системи структурних показників, які визначаються за інформацією форми №1-мс «Баланс»:

а) структура активів – частка, %: необоротних активів у майні; основних засобів у майні, необоротних активах; оборотних активів у майні; запасів у майні, оборотних активах; поточної дебіторської заборгованості у майні, оборотних активах; грошових коштів у майні, оборотних активах;

б) структура пасивів – частка, %: власного капіталу у джерелах формування капіталу; зобов'язань у джерелах формування капіталу; довгострокових зобов'язань у зобов'язаннях; поточних зобов'язань у зобов'язаннях; кредиторської заборгованості у джерелах формування капіталу, зобов'язаннях, поточних зобов'язаннях.

Оцінювання фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності, ефективності витрат і капіталу малих підприємств пропонується здійснювати за системою відповідних коефіцієнтів (табл. 2).

Таблиця 2

**Система коефіцієнтів оцінювання фінансового стану суб'єктів
малого підприємництва за інформацією Спрощеного фінансового звіту**

Показники	Економічний зміст	Методика розрахунку (рядки форм №1-мс, 2-мс)	Нормативне значення (оптимальна динаміка)
1	2	3	4
Фінансова стійкість			
Коефіцієнт автономії	<u>Власний капітал</u> Валюта балансу	Ф. №1-мс: 380 / 640	$\geq 0,5$
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	<u>Позиковий капітал</u> Валюта балансу	Ф. №1-мс: (480+620) / 640	$< 0,5$
Коефіцієнт фінансової стабільності	<u>Власний капітал</u> Позиковий капітал	Ф. №1-мс: 380 / (480+620)	≥ 1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	<u>Власні оборотні кошти</u> Власний капітал	Ф. №1-мс: (380-080) / 380	$> 0,5$
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	<u>Власні оборотні кошти</u> Оборотні активи	Ф. №1-мс: (380-080) / 260	$\geq 0,1$
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	<u>Власні оборотні кошти</u> Запаси	Ф. №1-мс: (380-080) / 100	$\geq 0,5$
Коефіцієнт нагромадження амортизації	<u>Знос основних засобів</u> Первісна вартість основних засобів	Ф. №1-мс: 032 / 031	Зниження
Платоспроможність			
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	<u>Грошові кошти</u> Поточні зобов'язання	Ф. №1-мс: (230+240) / 620	$\geq 0,2$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Грошові кошти і поточна дебіторська <u>заборгованість</u> Поточні зобов'язання	Ф. №1-мс: (210+230+240) / 620	$\geq 0,7$
Коефіцієнт загальної ліквідності	<u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання	Ф. №1-мс: 260 / 620	$\geq 1,5$

1	2	3	4
Ділова активність			
Коефіцієнт обертання активів (коефіцієнт ресурсовіддачі)	<u>Разом чисті доходи</u> Середньорічна вартість активів	Ф. №2-мс: 070 / Ф. №1-мс: (280, гр. 3 + 280, гр. 4) ÷ 2	Підвищення
Коефіцієнт обертання оборотних активів	<u>Разом чисті доходи</u> Середньорічна вартість оборотних активів	Ф. №2-мс: 070 / Ф. №1-мс: (260, гр. 3 + 260, гр. 4) ÷ 2	Підвищення
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	<u>Разом чисті доходи</u> Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	Ф. №2-мс: 070 / Ф. №1-мс: (210, гр. 3 + 210, гр. 4) ÷ 2	Підвищення
Коефіцієнт обертання власного капіталу	<u>Разом чисті доходи</u> Середньорічна вартість власного капіталу	Ф. №2-мс: 070 / Ф. №1-мс: (380, гр. 3 + 380, гр. 4) ÷ 2	Підвищення
Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	Собівартість <u>реалізованої продукції</u> Середньорічна величина кредиторської заборгованості	Ф. №2-мс: 080 / Ф. №1-мс: (сума із 530 по 580, гр. 3 + сума із 530 по 580, гр. 4) ÷ 2	Підвищення
Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Середньорічна величина дебіторської заборгованості Середньорічна величина кредиторської заборгованості	Ф. №1-мс: (210, гр. 3 + 210, гр. 4) / (сума із 530 по 580, гр. 3 + сума із 530 по 580, гр. 4) ÷ 2	Наближення значення до 1
Ефективність витрат і капіталу			
Коефіцієнт рентабельності (збитковості) виробничих витрат	Прибуток (збиток) від <u>реалізації продукції</u> Собівартість реалізованої продукції	Ф. №2-мс: (030 – 080) / 080	Підвищення
Коефіцієнт загальної рентабельності (збитковості) витрат господарської діяльності	Фінансовий результат до оподаткування Разом витрати	Ф. №2-мс: 130 / 120	Підвищення
Коефіцієнт чистої рентабельності (збитковості) витрат господарської діяльності	Чистий прибуток (збиток) Разом витрати	Ф. №2-мс: 150 / 120	Підвищення
Коефіцієнт рентабельності (збитковості) продажу	Прибуток (збиток) від <u>реалізації продукції</u> Чистий дохід від реалізації продукції	Ф. №2-мс: (030 – 080) / 030	Підвищення
Коефіцієнт загальної рентабельності (збитковості) сукупного капіталу	Фінансовий результат до оподаткування Середньорічна вартість капіталу	Ф. №2-мс: 130 / Ф. №1: (640, гр. 3 + 640, гр. 4) ÷ 2	Підвищення
Коефіцієнт чистої рентабельності (збитковості) сукупного капіталу	Чистий прибуток (збиток) Середньорічна вартість капіталу	Ф. №2-мс: 150 / Ф. №1: (640, гр. 3 + 640, гр. 4) ÷ 2	Підвищення

1	2	3	4
Коефіцієнт загальної рентабельності (збитковості) власного капіталу	Фінансовий результат до оподаткування Середньорічна вартість власного капіталу	Ф. №2-мс: 130 / Ф. №1: (380, гр. 3 + 380, гр. 4) ÷ 2	Підвищення
Коефіцієнт чистої рентабельності (збитковості) власного капіталу	Чистий прибуток (збиток) Середньорічна вартість власного капіталу	Ф. №2-мс: 150 / Ф. №1: (380, гр. 3 + 380, гр. 4) ÷ 2	Підвищення

Висновки. Відповідно до П(С)БО 25 суб'єкти малого підприємництва складають у двох варіантах фінансові звіти, що включають Баланс (форми №1-м і №1-мс) і Звіт про фінансові результати (форми №2-м і №2-мс). Незважаючи на скорочений перелік статей цих форм, їх аналітичні можливості щодо оцінювання фінансово-економічного стану малих підприємств досить широкі. Зокрема, за системою відносних показників (коефіцієнтів) пропонується проводити комплексний аналіз майнового стану, фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності, ефективності витрат і капіталу.

Список літератури:

1. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства та доведення до банкрутства / Затверджено наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. №14, зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Податковий кодекс України / Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI, зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» / Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2011 р. №25 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Статистичний щорічник Полтавської області за 2010 рік : [статистичний збірник] / Головне управління статистики у Полтавській області. – Полтава, 2011. – 412 с.